

A TÁRSADALMI BEÁGYAZÓDÁS FOGALMA ÉS GYAKORLATI ALKALMAZHATÓSÁGA

THE CONCEPT OF SOCIAL EMBEDDEDNESS AND ITS APPLICATION IN PRACTICE

SÁROSI-BLÁGA ÁGNES

Rural Studies Cluster

ruralstudiescluster@gmail.com

Összefoglalás

*A székelyföldi térség agrárinnovációs folyamatainak megismerése, illetve az ágazat támogatása szempontjából hasznos továbblépést jelenthet térségi szakmai szereplők számára a **társadalmi beágyazódás** (social embeddedness) fogalmának megismerése, az ehhez a témakörhöz kapcsolódó kutatási eredmények követése és térségi hasznosítása. Mivel a térségben az agrárinnovációs folyamat fontosságának vidékfejlesztési szempontú felismerése és támogatása az elején tart, célszerűnek mutatkozik olyan országok és beágyazódási formák példáinak a megismertetése, amelyek a gazdálkodók, a politikusok, a szakintézmények, és a témával foglalkozó szakemberek számára is hasznosak lehetnek. Annak ellenére, hogy a vidéki mezőgazdaságnak és ilyen értelemben a társadalmi beágyazódási formáknak országonként eltérő politikai, intézményi, gazdasági és társadalmi feltételei vannak, a szakirodalomban fellelhető példák, kutatási szempontok a székelyföldi térség esetében is értelmezhetők, kutathatók.*

Kulcsszavak: társadalmi beágyazódás, fenntarthatóság, vidékfejlesztés, székelyföldi agrárinnováció

Kapcsolathálózatok és célzott társadalmi beágyazódás vidéki környezetben

Shaker Zahra (2007) megközelítéséből kiindulva a megélhetést biztosító tevékenységekkel kapcsolatos kutatási kérdések és problémák vizsgálatában nagyon fontos az adott tevékenység kontextusának, az adott társadalmi térnek a figyelembe vétele, amely jelentős mértékben meghatározza a beágyazódási folyamatokat. Éppen ezért a hivatkozott szerző nagyon fontosnak tartja azokat az elméleti megközelítéseket, amelyek egy adott folyamat kontextusán belüli kapcsolatokat

befolyásoló kulcsfontosságú tényezőkre és összefüggésekre fókuszálnak. A társadalmi beágyazódás fogalma tehát egy olyan elméleti megközelítésre utal, amely egy tevékenység szerveződésének folyamatában az adott gazdasági, társadalmi és környezeti kontextus tényezőire és az azok által meghatározott összefüggésekre fókuszál.

Michael Dudek (2016) egy lengyelországi eset alapján mutatja be a beágyazódás, gazdasági tevékenység és a mezőgazdaság közötti összefüggéseket és amellet érvel, hogy a beágyazódás egy lehetséges keret lehet a különféle gazdasági témák elemzéséhez, mint amilyen például a mezőgazdasági tevékenység. A lengyel kontextusban megírt tanulmány közgazdasági és szociológiai szakirodalomból kiindulva a kognitív struktúrák, társadalmi kapcsolatok, kultúra és politikai intézmények által meghatározott gazdasági tevékenységet teszi a vizsgálat tárgyává egy panelkutatás keretén belül (1 hektárnál nagyobb területtel rendelkező helyi gazdák rendszeres, többéves, kérdőíves megkérdezése). A kérdőív kiemelt témái: szocio-demográfiai sajátosságok, iskolázottsági szint, menedzserek és családtagok gazdasági tevékenységei, a vállalkozás sajátosságai, piaci lehetőségek, befektetések, erőforrások. A megjelölt információk elemzése révén Dudek (2016) a gazdálkodók tevékenységének beágyazódási modelljét dolgozta ki, amely egy adott társadalmi és intézményi környezetben fontos lehet a mezőgazdasági termelés szempontjából.

A modell alapján egy helyi gazdálkodó tevékenysége nyolc tényező mentén kialakított kapcsolatai révén beágyazott: (1) a munkaerő (családi vagy fizetett), (2) a termelési tényezők, inputok (pl. állatorvos, a különféle beszállítók), (3) mezőgazdasági szakpolitikai intézmények, (4) nem mezőgazdasági munkáltatók a gazdálkodó családtagok számára, (5) pénzügyi intézmények, (6) gépesítéssel kapcsolatos szolgáltatások, (7) a földbérlet és földbirtokosok, (8) a piac (alkalmi és szerződéses vásárlók, termelői csoportok).

A társadalmi beágyazódás szempontjából tehát egy gazdálkodó tevékenységét kapcsolathálózatok határozzák meg. Ilyen értelemben a hálózatban elfoglalt pozíció, a kapcsolatok mennyisége és milyensége, illetve a hálózat sajátosságai is hatással vannak a gazdasági tevékenységre. A kutatás eredményei alapján a kapcsolatok mennyisége, valamint a társadalmi kapcsolatok és a rövidtávú piaci kapcsolatok közötti egyensúly pozitív hatással van a gazdasági eredményességre. A kapcsolatok, kötések a következő tőkék áramlását segítik: javak, pénz, szolgáltatások vagy információ.

A beágyazódás mértékének és/vagy módozatainak elemzése minden térségi vállalkozástípus kialakulásnak és működésének vizsgálatában hasznos lehet, de különösen termékenynek bizonyulhat a kisléptékű innovatív agrárvállalkozások (pl. helyi terméket előállítók) esetében vagy a „new economy” típusú, a személyiséget és az egyéni adottságokat is hasznosító úgynevezett kreatív kezdeményezések kutatásában. Az innovatív vállalkozások társadalmi beágyazódásának elemzése – különösen a Székelyföldhöz hasonló vidéki térségek esetében – hasznos (azt is mondhatjuk, hogy: szükséges) kiindulópontokat kínál ágazati vagy területi fejlesztési koncepciók, helyi vállalkozás támogatási programok tervezői és működtetői számára. Nem utolsósorban arra is felhívhatjuk a figyelmet, hogy a vállalkozások száma már több községben is indokoltá tenné helyi léptékű gazdaságfejlesztési programok kidolgozását. Ilyen koncepciók és programok kidolgozása a vállalkozások helyi társadalmi beágyazottságának ismerete nélkül nem kivitelezhető.

Térségi szakmai tudásszerzést támogató anyagok

Zahra, S. (2007): Contextualizing theory building in entrepreneurship research, *Journal of Business Venturing*, 22(3), 433–52.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0883902606000279>

Az elméletfejlesztés és -vizsgálat kulcsszerepet játszik a vállalkozói szellem mint szakterület terén, amelynek fejlődése során a kutatók több évtizede adaptálnak más tudományágakból népszerű elméleteket. Ez a gyakorlat növelte a kutatási eredmények megbízhatóságát. A további vizsgálatok hatékonyabbak lehetnek, ha kiemelt figyelmet fordítanak az adott kutatási kontextusra. A kontextus jellemzőinek megértése, dinamikájának feltárása gazdagíthatja és elmélyítheti a jövőbeli kutatásokat. Zahra tanulmánya ebben a kontextusban mutatja be az elmúlt időszak vállalkozói kutatásainak közös kihívásait, amikor meglévő és új elméleteket alkalmaznak jól ismert és új jelenségekre. A tanulmány emellett stratégiákat is javasol az elméletalkotás kreatív és konstruktív gazdagítására.

Dudek, M. (2016): Economic activity in agriculture in the perspective of embeddedness theory: the case of Poland. *Economics of Agriculture* 1. https://www.researchgate.net/publication/302057811_Economic_activity_in_agriculture_in_the_perspective_of_embeddedness_theory_The_case_of_Poland

A tanulmány bemutatja a gazdasági beágyazottság fogalmát a mezőgazdaságban, ahol a gazdasági tevékenységet a kognitív struktúrákkal, a társadalmi kapcsolatokkal, a kultúrával és a politikai intézményekkel összefüggőnek tekintik. Azt sugallja, hogy a beágyazottság értékes elemzési eszközként szolgál a gazdálkodók gazdasági tevékenységének megértéséhez. Az aktuális kutatások áttekintése alapján az elemzés azt javasolja, hogy a beágyazottság nem teljesen koherens elméleti fogalom, de potenciális keretet kínál a különböző gazdasági kérdések feltárásához, különösen a mezőgazdaságban.

Floysand, A. – Sjholt, P. (2007): Rural Development and Embeddedness: The Importance of Human Relations for Industrial Restructuring in Rural Areas. *Sociologia Ruralis*, 47/3. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-9523.2007.00438.x>

Ez a tanulmány kritikusan vizsgálja a beágyazottság elméleteit a vidéki területek szerkezetátalakításáról és változásairól szóló vitákban. A globalizációs tendenciák ellenére a beágyazottságot gyakran helyi vagy regionális jelenségnek tekintik, amely fokozhatja a vidéki területek társadalmi-gazdasági fejlődését. A tanulmány mellett érvel, hogy a beágyazottság különböző formáinak hatása és változatai a vidéki ipari szerkezetátalakításokra nem előre meghatározottak. Sőt, a beágyazottság földrajzi léptékben is eltérő lehet. Ennek kezelése érdekében a szerző olyan megközelítést vezet be, amely hatékonyan képes feltérképezni a beágyazottság több léptékű és multi-kulturális formáit, kiemelve azok jelentőségét a gazdasági teljesítmény és a helyi fejlődés szempontjából. Az empirikus rész az ipari környezet földrajzi beágyazottságának változásait elemzi a norvégiai Stryn településen. Ezt követően a környezet kulturális beágyazottságát tárgyalja, az ipar jelenlegi társadalmi rendszerén belül a nem forgalmazott eszközökre összpontosítva. Az esettanulmány bemutatja, hogy a periférikus területeken lévő ipari környezeteknek egyensúlyt kell teremteniük a

különböző nem fogalmazott eszközök társadalmi mezői között a fenntartható közösségek előmozdítása érdekében.

További szakirodalmi anyagok a témában

Akgum, A. A. – Baycan, T. – Nijkamp, P. (2013): The Engine of Sustainable Rural Development: Embeddedness of Entrepreneurs in Rural Turkey. In Gazi University Journal of Science 26(1):119-127.

https://www.researchgate.net/publication/254405791_The_engine_of_sustainable_rural_development_Embeddedness_of_entrepreneurs_in_rural_Turkey#fullTextFileContent

Bosworth, G. – Willett, J. (2011): Embeddedness or Escapism? Rural Perceptions and Economic Development in Cornwall and Northumberland. In: Sociologia Ruralis, 51/2.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9523.2011.00533.x>

Fischer, H. – Burton, R.J.F. (2014): Understanding Farm Succession as Socially Constructed Endogenous Cycles. In: Sociologia Ruralis, 54/4.

https://www.researchgate.net/publication/264748308_Understanding_Farm_Succession_as_Socially_Constructed_Endogenous_Cycles

Jack, S.L. – Anderson, S.L. (2002): The effects of embeddedness on the entrepreneurial process', Journal of Business Venturing, 17(5),476–87.

https://www.researchgate.net/publication/222402880_The_Effects_of_Embeddedness_on_the_Entrepreneurial_Process

McKeever, E. – Anderson, A. R. – Jack, S. (2014): Social embeddedness in entrepreneurship research: The importance of context and community. In Elizabeth Chell és Mine Karataş-Özkan (szerk.) Handbook of Research on Small Business and Entrepreneurship. Edward Elgar Publishing Ltd.

https://www.researchgate.net/publication/298704933_Social_embeddedness_in_entrepreneurship_research_The_importance_of_context_and_community

Moragues-Faus, A.M. – Sonnino, R. (2012): Embedding Quality in the Agro-food System: The Dynamics and Implications of Place-Making Strategies in the Olive Oil Sector of Alto Palancia, Spain. In: *Sociologia Ruralis*, 52/2.

[https://www.academia.edu/7149464/Embedding Quality in the Agro food System The Dynamics and Implications of Place Making Strategies in the Olive Oil Sector of Alto Palancia Spain](https://www.academia.edu/7149464/Embedding_Quality_in_the_Agro_food_System_The_Dynamics_and_Implications_of_Place_Making_Strategies_in_the_Olive_Oil_Sector_of_Alto_Palancia_Spain)

Kapcsolódó térségi kutatások

Biró A. Z. – Sárosi-Blága, Á. (2020): Embeddedness or Marginalization? Aspects for Analysing the Local Embeddedness of Innovative Agricultural Enterprises in Szeklerland. *Acta Universitatis Sapientiae, Social Analyses*, 22.10.77–93.).

<http://www.acta.sapientia.ro/acta-social/C10/social10-04.pdf>

Sárosi-Blága, Á. (2018): Szakirodalmi szempontok a társadalmi beágyazódás elemzéséhez. In: Biró, A Zoltán; Magyar, Ferenc (szerk.) *Kísérlet vagy modell : Az agrárinnováció, mint székelyföldi fejlesztési paradigm.* Csíkszereda, Románia: Státus Kiadó, pp. 40-55. <http://www.pahru.ro/images/kiadvanyok/Agrar6-Kiadvany.pdf>

Biró, A. Z. – Sárosi-Blága, Á. (2018): Beágyazódás vagy marginalizálódás? Szempontok a székelyföldi innovatív agrárvállalkozások vizsgálatához. In: Biró, A Zoltán; Magyar, Ferenc (szerk.) *Kísérlet vagy modell : Az agrárinnováció, mint székelyföldi fejlesztési paradigm.* Csíkszereda, Románia: Státus Kiadó, pp. 56-96.

<http://www.pahru.ro/images/kiadvanyok/Agrar6-Kiadvany.pdf>

Kovács, J. T. (2018): A társadalmi beágyazódást alakító tényezők vizsgálata Székelyföldön. In: Biró, A Zoltán; Magyar, Ferenc (szerk.) *Kísérlet vagy modell : Az agrárinnováció, mint székelyföldi fejlesztési paradigm.* Csíkszereda, Románia: Státus Kiadó, pp. 97-115.

<http://www.pahru.ro/images/kiadvanyok/Agrar6-Kiadvany.pdf>

Székely, K. K. (2018): A székelyföldi agrárinnovációs folyamatok társadalmi beágyazottságának kommunikációs vetületei. In: Biró, A Zoltán; Magyar, Ferenc

(szerk.) Kísérlet vagy modell: Az agrárinnováció, mint székelyföldi fejlesztési paradigm. Csíkszereda, Románia: Státus Kiadó, pp. 116-122.
<http://www.pahru.ro/images/kiadvanyok/Agrar6-Kiadvany.pdf>

Abstract

The collection presents professional materials that draw attention to the importance of taking into account the relationship between entrepreneurship and the immediate environment, sustainability, institutional frameworks and the social and economic benefits of a socially embedded mode of operation for the agricultural innovation processes in Szeklerland.

As the recognition and promotion of the importance of the agricultural innovation process from a rural development perspective in Szeklerland is in its beginning stages, it is useful to look at examples of countries and forms of embeddedness that could be useful for farmers, policy makers, institutions and professionals. Despite the fact that the political, institutional, economic and social conditions of rural agriculture and, in this sense, of social embeddedness differ from country to country, the examples and research aspects that can be found in the literature can be interpreted and studied in the case of Szeklerland.

Keywords: social embeddedness, sustainability, rural development, agricultural innovation in Szeklerland